

تقویت نظارت حرفه‌ای

گفتگو با

آقای سیدمحمد علوی

دبیرکل و رئیس هیئت‌مدیره جامعه حسابداران رسمی ایران

سایبرس

اولین حضورتان در میز گفتگوی مجله سایبرس در مقام دبیرکل و رئیس هیئت‌مدیره جامعه حسابداران رسمی ایران را خوشامد می‌گوییم و در این مسئولیت برای شما آرزوی موفقیت داریم. موضوع گفتگو پیرامون «نظارت بر حرفه حسابداری و سایبرسی» است، اما اجازه بدهید گفتگو را با این پرسش آغاز کنم که مهم‌ترین موضوعهایی که در صد روز اول مسئولیت، فکر شما را مشغول کرده کدامست؟

علوی

نخستین و مهمترین کاری که در ابتدا باید انجام می‌دادم، اولویت‌بندی هدفها و برنامه‌ها بر مبنای اسناد بالادستی و سند راهبردی و مصوبه‌های شورای عالی بود. به‌طور طبیعی، با توجه به تجربه‌هایی که در جامعه مهمترین اولیوی که در این چارچوب داشتم، تجدید «ساختار و سازمان جامعه» بود که باید متناسب با «هدفها و وظایف» سازماندهی می‌شد.

تدارک سازمانی چابک، نقش‌آفرین و تأثیرگذار، الکترونیک‌محور و متعلق به همه اعضای جامعه و سپس «تقویت نظارت حرفه‌ای» در راستای کارآمدی و روزآمدی و با استقلال ظاهری و باطنی، آنگاه تدارک جبران عقب‌ماندگی روش‌شناسی و فناوری سایبرسی و پس از آن، زمینه‌سازی ورود به مسائل «صنفا و حمایت و صیانت از حقوق حرفه‌ای اعضای درستکار»، از اولویتهای کاریم بود که در صد روز اول با پشتیبانی اعضای محترم شورای عالی و هیئت‌مدیره محترم، همه آغاز شده و به جریان افتاده است. امیدوارم با یاری حق، نتایج

همه آنها حاکم شده و هویت پیدا می‌کنند، نظام حسابداری و حسابرسی در کشور شکل گرفته و حرفه حسابداری و حسابرسی همپوشانی پیدا می‌کند. به دلیل این که در کشورهای توسعه‌نیافته غربالگری حرفه‌ای وجود ندارد، نمی‌توانیم افراد دارای صلاحیت را انتخاب کنیم. بنابراین، راه حل ساده را انتخاب می‌کنیم، تست زدن! هر کس توانست به چند تست پاسخ درست بدهد، حسابدار رسمی می‌شود.

نتیجه این فرایند، وضعیت نامطلوب فعلی است. شاغلان حرفه حسابداری به رغم فعالیت در فرایند گزارشگری مالی و کارکنان مؤسسه‌های حسابرسی که بخش اعظم و اصلی فرایندهای حسابرسی را بر عهده دارند و ویتترین حسابداران رسمی در محل کار صاحبکار محسوب می‌شوند، از نظارت حرفه‌ای آزاد هستند. برخی از افراد ذیصلاح که کار حسابرسی می‌کنند بر اثر فشار کاری زیاد، نبود امکان دریافت و داشتن مرخصی لازم و خانه به‌دوشی به لحاظ محل کار، نمی‌توانند در آزمون قبول شوند و در مقابل مدیران دولتی با کم‌ترین سنخیت کاری به عنوان حسابدار رسمی انتخاب می‌شوند. این تعارض جز سرخوردگی برای نسل جوان که سرمایه اصلی حرفه هستند، حاصل دیگری ندارد. به دانشگاه‌های محل تحصیل کارکنان مؤسسه‌های حسابرسی نگاه کنید، ببینید چه سرمایه انسانی را از حرفه حسابرسی کوچانده‌ایم.

افرادی که در نهایت حسابدار رسمی پیوسته می‌شوند باید پرورش یافته مؤسسه‌های حسابرسی باشند و از درون مؤسسه‌های حسابرسی انتخاب شوند. اینان باید در قالب یک نظام آموزش حرفه‌ای و اخلاقی قرار داشته باشند و اگر رده‌های حرفه‌ای حسابرس ارشد، سرپرست حسابرسی و سرپرست ارشد حسابرسی را طی کرده و آزمونهای مربوط به آن را قبول شده باشند، آنگاه آماده می‌شوند با یک آزمون منطقی حسابدار رسمی، عضو پیوسته شوند. بنابراین به نظر من، لحاظ موارد یادشده به هماهنگی و همگرایی حرفه حسابداری و حسابرسی منجر می‌شود و قدرت حرفه، فراگیری و اثرگذاری آن و به تبع آن شفافیت و سلامت مالی در کشور ارتقا می‌یابد.

آن به تدریج برای اعضای گرانقدر جامعه و ذینفعان کلیدی حرفه هرچه سریع‌تر روشن شود. به طور قطع، قضاوت با آنها خواهد بود. موفقیت در این مسیر دشوار نیازمند آن است که همه دلسوزان حرفه به اینجانب و اعضای محترم هیئت‌مدیره کمک کنند.

سازمان

بیشتر انجمنهای «حرفه‌ای حسابداری و حسابرسی» سیاستی باز برای پذیرش عضو دارند؛ برای مثال، «انجمن حسابداران رسمی آمریکا» انواع عضو دارد، عضو عادی (دارای مجوز حسابدار رسمی)، عضو وابسته (قبول شده در آزمون حسابدار رسمی، اما بدون مجوز حسابدار رسمی)، عضو وابسته بین‌المللی (عضو نهادهای حرفه‌ای دیگر کشورها به غیر از آمریکا)، عضو وابسته غیرحسابدار رسمی (عضو مؤسسه حسابرسی حسابداران رسمی، مدرس دانشگاه و...)، عضو وابسته در حال گذراندن آزمون حسابدار رسمی (اشخاص ثبت‌نام شده برای آزمون حسابدار رسمی) و عضو وابسته دانشجو (دانشجویان علاقه‌مند به حسابدار رسمی)؛ دیدگاه شما پیرامون این موضوع چیست؟

علوی

پرسشی اساسی را مطرح کردید. یکی از دلایل مهجوریت حرفه، نبود سرمایه اجتماعی و قدرت حرفه‌ای آن و در نهایت نبود اعتلای حرفه و همین مقررات نادرست و ناقص در پذیرش و انتخاب حسابدار رسمی است که متأسفانه متناسب با چالشها و تغییرهای محیطی به‌روز نشده است. من معتقدم در مقطع کنونی باید دو نوع حسابدار رسمی داشته باشیم؛ یکی «عضو پیوسته» که دارای حق امضای گزارش حسابرسی بوده و حسابرس باشد و دیگری «عضو وابسته» که حق امضای گزارش حسابرسی را ندارد، اما صلاحیت ارائه خدمات حسابداری و خدمات مرتبط را داشته باشد که همه مدیران مالی شاغل در سه قوه و بخش خصوصی، استادان رشته حسابداری، کارکنان حرفه‌ای مؤسسه‌های حسابرسی باید حسابدار رسمی وابسته شوند.

در این روش، همه فعالان زنجیره گزارشگری مالی، تحت نظارت حرفه‌ای قرار می‌گیرند، مقررات انضباطی بر

ناظر. بدون توجه به این موارد، نظارت در حرفه حسابرسی اثربخشی و کارایی لازم را نخواهد داشت و ابتر خواهد ماند. از اینرو، یکی از نقاط ضعف نظارت بر حرفه حسابرسی فقدان نظارت بر حرفه حسابداری است.

به قانون **سارینز آکسلی** (Sarbanes Oxley) نگاه کنید؛ یک فساد مالی در امریکا اتفاق افتاد و به فوریت ابعاد موضوع بررسی شد و به منظور پیشگیریهای آینده، قانون نوشته، تصویب و اجرا شد. این قانون یازده فصل دارد، اما فقط دو فصل آن تکلیف به حسابرسان است و نه فصل آن تکالیف سنگینی را به شرکت و مدیران آن معطوف کرده است. یکی از بندهای این قانون می‌گوید: "اگر اقدام‌های مسئولان شرکت به نحو متقابلانه بر کار حسابرسان تأثیر بگذارد یا در کار آنها اختلال ایجاد کند یا در کار حسابرسان دخالت کنند یا اطلاعات غلط یا فریبکارانه بدهند یا آنان را مجبور به برآورده کردن خواسته‌های خود نمایند، مجازاتی تا ۲۰ سال حبس و جریمه نقدی سنگین دارد."

برقراری منشور اخلاقی برای مدیران، برقراری نظام راهبری شرکتی، ایجاد حسابرسی داخلی، تشکیل کمیته‌های حسابرسی و گزارشگری کنترل‌های داخلی همه و همه به انجام وظایف حسابرسی کمک می‌کند و به نوعی زیرساخت انجام حسابرسی را مهیا می‌کند.

حالا با کشور خودمان مقایسه کنیم. چقدر فساد مالی کشف شده و چند قانون در این زمینه نوشته شده و یا اجرا می‌شود که بازدارنده باشد و حرفه حسابرسی را تقویت کرده باشد. فقط انتظار داشتن از حرفه حسابرسی برای جلوگیری از فساد و یا کشف آن، کفایت نمی‌کند؛ تنها اتکا بر حسابرس و تکالیف آن را سنگین تر کردن چاره کار نیست. باید قوانین و مقررات مرتبط، حدود و ثغور کار همه افراد دست‌اندرکار زنجیره گزارشگری مالی را به طور منصفانه تبیین کند.

نظارت و تنبیه باید برای همه افراد زنجیره گزارشگری مالی باشد؛ حتی برای مدیران شرکتها باید شدیدتر از حسابرسها باشد، نه این‌که در نهادهای ناظر فقط حسابرس نظارت و تنبیه شود. به طور مثال، سازمان بورس و بانک مرکزی دو نهاد ناظر هستند؛ به جای این‌که به تقویت نظارت جامعه کمک کنند، خودشان نظارت برپا می‌کنند. این نگاه

سازمان

اجازه دهید با صراحت بگویم اولین بار است از یک مقام رسمی جامعه پاسخی چنین جامع و فراگیر و فارغ از مقتضیات گروهی و روزمره، می‌شنوم. مطمئن هستم دیدگاه شما طرفداران بسیاری دارد و امیدوارم با تدبیر شما شکاف بزرگ بین شرایط کنونی با آن چه که در واقع باید باشد، برداشته شود. با پاسخگویی صریح شما احساس می‌کنم اجازه دارم پرسشهای مهمی را با شما در میان بگذارم.

نظر شما درباره ساختار نظام کنونی نظارت بر حرفه حسابداری و حسابرسی در کشور که تا حدود زیادی مبتنی بر انواع نظارتها از سوی انواع مراجع نظارتی است، چیست؟ تا چه اندازه آن را اثربخش و کارا می‌دانید؟ نقاط قوت و ضعف آن، اگر داشته باشد، چیست؟

علوی

همان طور که در پاسخ پرسش قبلی گفتم، حرفه حسابداری به معنای اعم نه متولی دارد و نه ناظر؛ همه اشخاص ذی‌مدخل در زنجیره گزارشگری مالی هم متولی می‌خواهند و هم

نظارت و تنبیه

باید برای همه افراد

زنجیره گزارشگری مالی باشد

حتی برای مدیران شرکتها

باید شدیدتر از حسابرسها باشد

تغییر از «خود انتظامی» به «نظارت مستقل دولتی» در سطح جهان مصادف بود و این تغییرها در قوانین و مقررات و ساختار جامعه از سوی دولت دیده شده است. افرادی که فکر می‌کنند نظارت جامعه از جنس خودانتظامی است و باید یک نهاد ناظر مستقل دولتی بر حرفه حسابرسی نظارت کند، چون قوانین و مقررات جامعه را مطالعه نکرده‌اند و یا اشراف کافی ندارند اشتباه می‌کنند.

من ساختار جامعه را طبق قوانین و مقررات حاکم بر آن بیان می‌کنم: پذیرش و انتخاب حسابدار رسمی به‌وسیله هیئت تشخیص صلاحیت حسابداران رسمی منصوب وزیر امور اقتصادی و دارایی انجام می‌شود؛ سه نفر به‌عنوان هیئت عالی نظارت تمام‌وقت منصوب وزیر به همراه کارشناسان مربوط در جامعه مستقر هستند و بر تمامی امور جامعه نظارت مستمر دارند؛ شورای عالی بالاترین رکن جامعه است که اعضای آن با دستورعمل برگزاری انتخابات اعضای شورای عالی مصوب وزیر امور اقتصادی و دارایی انتخاب می‌شوند؛ رئیس مجمع عمومی جامعه، رئیس هیئت عالی انتظامی است که منصوب وزیر امور اقتصادی و دارایی است؛ احراز صلاحیت داوطلبان عضویت در شورای عالی با وزیر امور اقتصادی و دارایی است؛ صحت برگزاری انتخابات اعضای شورای عالی با هیئت عالی نظارت است که منصوب وزیر است؛ احکام عضویت منتخبان اعضای شورای عالی با وزیر است که یک کنترل نهایی است؛ اعضای شورای عالی بیشتر از سه دوره نمی‌توانند عضو شورای عالی باشند؛ نماینده وزیر امور اقتصادی و دارایی در جلسه‌های شورای عالی شرکت می‌کند؛ مصوبه‌های شورای عالی به وزیر ارسال می‌شود که وزیر می‌تواند هر کدام از مصوبه‌ها را که بخواهد ابطال کند؛ هیئت عالی نظارت در جلسه‌های هیئت‌مدیره شرکت می‌کند و مصوبه‌های هیئت‌مدیره به وزیر ارسال می‌شود؛ وزیر می‌تواند اعضای هیئت‌مدیره را به‌طور مستقیم برکنار کند؛ تخلفهای حرفه‌ای و اداری اعضای شورای عالی و هیئت‌مدیره، به‌وسیله هیئت عالی نظارت و هیئت ویژه رسیدگی به هیئت عالی انتظامی ارجاع می‌شود؛ تمامی مقررات جامعه اعم از مبلغ حق عضویت، بودجه سالانه، آیین‌نامه‌های نظارتی و انضباطی باید به تأیید وزیر برسد؛ اعضای هیئت عالی نظارت در تمامی

بخشی و توجه نکردن به منافع ملی، باعث فساد سیستمی شده است.

در کشور انواع و اقسام نهادهای نظارتی از قوه، وزارتخانه، سازمان، اداره، حراست، دولتی و خصوصی داریم؛ پس چرا شاخص فساد کشورمان سال به سال بالا می‌رود؟ برای این که من نوعی، نظارت نهاد بازار سرمایه و پول را قبول ندارم و آن نهادها هم من را قبول ندارند، و الی آخر؛ هر کدام هم به‌صورت جزیره‌ای، کار خودمان را می‌کنیم.

کار نظارت بر حسابرسی، کاری تخصصی و پیچیده است. آن را باید به اهل فن و آدم خودش سپرد و از آن هم حمایت کرد و بعد انتظار و نتیجه هم خواست. در این همه قوانین برنامه، بودجه و... که با هزینه‌های سرسام‌آور تدوین می‌شود، کمتر در تقویت و پشتیبانی و حمایت از حسابرسی مطلبی پیدا می‌کنید که عملیاتی هم شده باشد.

سازمان

بعضی عقیده دارند که حرفه حسابرسی باید خودانتظام باشد و نظارت بر حرفه را وظیفه جامعه حسابداران رسمی ایران می‌داند؛ برخی نیز وجود یک مرجع وابسته به دولت را بهترین واحد برای نظارت بر حرفه حسابرسی می‌دانند. نظر رسمی جامعه حسابداران رسمی ایران درباره نقش نظارتی جامعه چیست؟

علوی

بعد از پیدایش حسابرسی و در راستای تأمین منافع عمومی، نیاز به وجود نهادهای حرفه‌ای احساس شد و این نهادهای خودانتظام هم به‌طور عمده، با فرمان حاکمیتها تشکیل گردیده و شروع به‌کار کرده‌اند. بعد از کشف فسادهای مالی، دستکم در کشورهای پیشرفته، به‌طور مثال در کانادا از سال ۲۰۰۳، انگلستان از سال ۱۹۹۰ و آمریکا از سال ۲۰۰۲، نهادهای ناظر مستقلی بر حرفه حسابرسی در این کشورها تشکیل شد. در بقیه کشورها هم به‌طور عمده از سالهای ۲۰۰۰ به بعد، نهادهای ناظر مستقل بر حرفه حسابرسی تشکیل شده است؛ بنابراین خودانتظامی در نظارت به‌تدریج به نظارت مستقل دولتی تبدیل شده است.

حال بحثی که در این زمینه مطرح هست، این است که تشکیل جامعه حسابداران رسمی ایران در سال ۱۳۸۰، با

هدفهای نظارتی برساند، در صورتی که بعضی از ذینفعان از نتایج کنترل کیفیت راضی نیستند. به دلیل این که نتیجه کنترل کیفیت با واقعیت عینی که می بینند مطابقت ندارد؛ بنابراین به نظارت جامعه بی اعتماد می شوند. از اینرو، پرسشنامه‌ها را در پاسخ به ذینفعان و کاهش فاصله انتظارها بازنگری کردیم و در حال نهایی شدن است؛ به طور مثال، ابعاد اجرایی حسابرسی مبتنی بر ریسک از زمان ورود به حرفه در کشور تا به امروز، محل چالش بوده است. حال ارزیابی و امتیازدهی جامعه به این موضوع در سطح هر کار حسابرسی مورد چالش اساسی بوده و همین چالش جامعه را در کنترل کیفیت هر کار حسابرسی از موضوعهای اصلی دور کرده و به حاشیه برده است.

در پرسشنامه کنترل وضعیت، تمام عناوین مورد بررسی درج شده در پرسشنامه، باید به وسیله مؤسسه‌های حسابرسی رعایت شوند؛ از اینرو، انجام و رعایت آنها تکلیف قانونی است و امتیاز نمی خواهد، بلکه انجام ندادن و رعایت نکردن آنها امتیاز منفی می خواهد. لذا، تمامی این موارد بازنگری شده است که بعد از تصویب مراجع مربوط عملیاتی می شوند.

بحث اساسی بعدی، متولیان کنترل کیفیت و بازدیدکننده‌ها هستند. صلاحیت فنی و اخلاقی و استقلال ظاهری و باطنی آنها برای اعضای جامعه و ذینفعان آن باید قابل قبول باشد. ما در حال حاضر، ۲۶۷ مؤسسه حسابرسی عضو داریم و تکلیف اساسنامه برای کنترل کیفیت آنها نیز فله‌ای است؛ همه باید سالانه کنترل بشوند.

ما به طور خالص در هر سال، کمتر از حدود ۲۰۰ روز کاری داریم که باید با برنامه‌ریزی و هماهنگی بتوانیم به محل فعالیت مؤسسه‌های حسابرسی مراجعه و آنها را کنترل کنیم. تاکنون به دلیل کثرت بازدیدها، تعدادی از بازدیدکننده‌ها از همکاران شاغل در مؤسسه‌های حسابرسی انتخاب می شدند. در اینجا شائبه استقلال ظاهری مطرح است، لیکن فرایندها طوری طراحی شده که فیلترهای متعددی در راه بررسی و اعلام نتایج وجود دارد. گرچه، در حال تغییر این روشها نیز هستیم که با افزایش همکاران تحت استخدام جامعه، به تدریج تمامی افراد شاغل را حذف می کنیم تا شائبه استقلال ظاهری گروه بررسی کننده نیز از بین برود. در کارگروه کنترل کیفیت هم اکثر اعضای آن را از افراد غیر شاغل حرفه انتخاب کرده ایم که

کارگروه‌های تخصصی از جمله کارگروه کنترل کیفیت شرکت می کنند؛ بازدید از مؤسسه‌های حسابرسی و بازدیدکننده‌ها و پرسشنامه‌های تکمیل شده و نیز نتایج شکایتهای دریافتی از عملکرد اعضا با حضور اعضای هیئت عالی نظارت در کارگروه کنترل کیفیت مطرح و تصمیم‌گیری می شود، که با توجه به ترکیب کارگروه و وجود ناظر با اختیارهای فوق العاده بالا، امکان مدیریت مسائل مطرح شده در کارگروه کنترل کیفیت و هیئتهای انتظامی وجود ندارد؛ اعضای هیئت عالی انتظامی از سوی وزیر امور اقتصادی و دارایی و وزیر دادگستری تعیین می شوند؛ احکام انتظامی تعلیق عضویت با تأیید وزیر اجرا می شود؛ هرگونه اصلاح در اساسنامه با تأیید وزیر قابل انجام است.

حال جنابعالی و خوانندگان قضاوت کنید، کدام فعالیت و فرایندهای جامعه حسابداران رسمی ایران به انجمن حرفه‌ای خودانتظام شبیه است؟ از اینرو، فلسفه وجودی و کار اصلی جامعه تنها نظارت حرفه‌ای بر عملکرد اعضایش است و این نظارت هم گونه‌ای از نظارت مستقل دولتی است.

سازش

به نظر شما، ساختار مناسب برای نظارت بر حرفه حسابرسی کشور چه مشخصاتی باید داشته باشد و هدفها و وظایف اساسی آن کدام است؟

علوی

ساختار نظارت باید هدفمند، دارای ابزار استاندارد و مناسب باشد و از سوی متولیان با صلاحیت فنی و اخلاقی و با استقلال ظاهری و باطنی انجام شود و هزینه تخلفها نیز باید بسیار بالا باشد. در حال حاضر، طبق قوانین، همه مؤسسه‌های حسابرسی عضو باید سالی یک بار مورد کنترل کیفیت و کنترل وضعیت قرار بگیرند. خوب تجربه جهانی در این باره می گوید: مؤسسه‌های حسابرسی که بیشتر کارشان حسابرسی شرکتهای بورسی و دولتی است باید سالانه و یا بیشتر از یک بار در سال کنترل شوند و در عوض دیگر مؤسسه‌های حسابرسی هر چند سال یک بار مورد کنترل کیفیت قرار گیرند. در حال حاضر، در صدد بازنگری این نظارت فله‌ای هستیم.

مسئله دوم ابزار کنترل است. پرسشنامه‌های کنترل کیفیت و به خصوص پرسشنامه کنترل وضعیت، باید جامعه را به

نیز تنها مربوط به استقلال ظاهری است که آن هم با اندک تغییر و تدبیر قابل رفع و انجام است.

در خور ذکر است که گزارش بازرسیهای انجام شده از تعدادی از مؤسسه‌های حسابرسی مطرح دنیا و آرای هیئت انتظامی صادر شده از سوی نهاد نظارت مستقل دولتی مربوط را بررسی کردیم. انصافاً کنترل‌های جامعه حسابداران رسمی ایران در این زمینه سخت‌تر و نتایجش نیز خشن‌تر از آنها بود؛ لیکن عده‌ای بدون توجه به محتوای مطالعه‌های تطبیقی و توجه به ساختار و ضوابط حاکم بر جامعه، مرتب تئوریزه می‌کنند که بخش دولتی معصوم است و بخش خصوصی خطاکار؛ در صورتی که، صلاحیت دولتها در جهان در وظایف محوله یکسان نیست. اگر دولت یک کشور پیشرفته در نظارت صلاحیت دارد، این قابل تعمیم به همه دولتهای دنیا نیست.

مطالعات لازم برای

طبقه‌بندی و غربالگری اعضا

انجام شده و اعضای جامعه

بر اساس ضوابط حرفه‌ای

طبقه‌بندی می‌شوند

این روش

نظارت را هموار و هدفمند می‌کند

این‌که برخی از بازماندگان عضویت در شورای عالی و تنبیه‌شدگان جامعه نیز جار بزنند هر کسی عضو شورای عالی شده در حال چپاول و ثروت‌اندوزی و از نظارت‌های حرفه‌ای جامعه آزاد است و ارکان منصوب نیز مزدور آنها هستند، تعالی پیدا نمی‌کنیم بلکه خودزنی می‌کنیم. بنده نقد منصفانه

در موضوع استقلال ظاهری شائبه‌ای مطرح نباشد.

در بحث تخلفات احصاشده و ارسالی به هیئت‌های انتظامی در خور ذکر است که اعضای هیئت‌های انتظامی، تحت امر ارکان جامعه نیستند و هیئت‌های انتظامی با توجه به مستندات پرونده‌های مطرح شده و اجتهاد حرفه‌ای و ملاحظه‌های خویش رأی می‌دهند.

بحث کلیدی و اصلی که در موضوع ارتقای نظارت حرفه‌ای به دنبال آن هستیم، حذف صلاحیت مساوی اعضای جامعه است. در حال حاضر، همه اعضای جامعه برای ارائه خدمات تخصصی صلاحیت مساوی دارند. این موضوع، فرایند نظارت را با مشکل جدی مواجه ساخته است. مطالعات لازم برای طبقه‌بندی و غربالگری اعضا انجام شده و اعضای جامعه بر اساس ضوابط حرفه‌ای طبقه‌بندی می‌شوند. این روش، نظارت را هموار و هدفمند می‌کند و هر طبقه نظارت‌های خودش را می‌طلبد. با اجرای این طبقه‌بندی، روش‌های غیر حرفه‌ای که در سازمان بورس و بانک مرکزی و دیگر نهادهای مشابه در حال انجام است، به صورت خودکار حذف می‌شوند.

سازش

آیا جامعه حسابداران رسمی ایران تاکنون مطالعه جامعی درباره نظارت بر حرفه حسابرسی انجام داده و مطلبی در این زمینه منتشر ساخته است؟ واکنش صاحب‌نظران و مقام‌های مسئول درباره آن چه بوده است؟ کجا می‌توان به این نوشته‌ها دست پیدا کرد؟

علوی

ما در جامعه فعالیت هم‌نشینی بین‌المللی مراجع نظارت بر حسابرسی مستقل (IFIAR) و فعالیت اعضای آن را بررسی کرده‌ایم؛ تاکنون ۵۰ کشور عضو این انجمن هستند. همان‌طور که پیشتر ذکر شد، دولتها در این ۵۰ انجمن حرفه‌ای هیچ نقش و کنترلی ندارند؛ از اینرو به همین دلیل، یک نهاد مستقل دولتی در هر کشور در کنار انجمن حرفه‌ای، تنها برای نظارت تشکیل شده است.

جامعه حسابداران رسمی ایران، انجمن حرفه‌ای ایران نیست؛ نهادی قانونی است که سیرت و محتوای آن دولتی است، ولی صورت و ظاهر آن خصوصی و حرفه‌ای می‌باشد. شائبه‌های مطرح شده در خصوص استقلال نداشتن نظارت آن

است؛ بنابراین استفاده‌کننده اصلی از خدمات حسابداری و حسابرسی، نهادهای بازار سرمایه و پول هستند. جامعه حسابداران رسمی همکاری حرفه‌ای خوبی با بورس دارد و کمیته‌های مشترکی هم در امور حرفه‌ای دارند و نظرهای حرفه‌ای و پیشنهادهای ضروری در هر بخش ارائه می‌شود. اگر هر کدام فقط وظایف اصلی و ذاتی خود را انجام دهند و نظارت‌ها تبدیل به دخالت‌ها نشود، نتیجه بهتری هم حاصل خواهد شد.

اصل باید بر همگرایی و هم‌افزایی باشد؛ ارکان مربوط نیز باید نشستهای مشترک و مستمر و تعامل نزدیک با هم داشته باشند. مطالبه جامعه همیشه برقراری رسمی ابعاد نظام راهبری شرکتی در سطح ناشران بازار سرمایه و پول است، نه برقراری اسمی آن. همچنین تبیین وظایف تمامی دست‌اندرکاران زنجیره گزارشگری مالی و نظارت بر همه عوامل زنجیره گزارشگری مالی، و در صورت تخلف تنبیه همه عوامل درگیر؛ نه این‌که در زمان اطلاع از فساد فقط مطرح شود حساب‌برسان کجا بودند؟

توجه تک‌بعدی فقط به نظارت بر حساب‌برسان در بازار سرمایه و پول، بازار سرمایه و پول ما را به کیفیت مورد نظر و شفافیت لازم نمی‌رساند و حقوق سهامداران و سپرده‌گذاران را به‌طور کامل تأمین نمی‌کند. از اینرو، جامعه حسابداران رسمی همواره به پیشبرد اهداف نهادهای ناظر در حوزه بازار سرمایه و پول کمک کرده است.

سازمان

رئیس فدراسیون بین‌المللی حسابداران به‌تازگی در پاسخ به درخواست پاپ فرانسیس برای مبارزه حسابداران با فساد در پیامی بلند، کوششهای گسترده فدراسیون در مبارزه با فساد را برشمرد. جامعه حسابداران رسمی ایران چه فعالیتهای مهمی در مبارزه با فساد مالی در کشور و جهان داشته است؟

علوی

همان‌طور که همه می‌دانیم، دانش حسابداری و حسابرسی دانشی وارداتی است. خواستگاه آن نیز توسعه اقتصاد مبتنی بر بازار آزاد و ضرورت نظارت بر آن بوده است. حسابرسی مالی نیز فقط یکی از ابزار نظارت مالی است. در صورتی که بقیه

و حرفه‌ای را عامل رشد و توسعه حرفه و مانع انحراف آن می‌دانم؛ ولی تخریب، تهمت و افراطی‌گری و بی‌اخلاقی باعث عقب‌ماندگی و تضعیف جامعه و حرفه می‌شود.

در این دوره کوتاه، ارتباط خوبی با نهادهای قانون‌گذاری، نظارتی و دولتی برقرار شده است و آسیب‌شناسی حرفه حسابرسی در کشور و مطالعه‌های صورت‌گرفته به مرور به مراجع مربوط ارائه شده و یا در شرف ارائه است و پیگیری نتایج و اصلاح هم هستیم. این موارد تاکنون مورد اقبال واقع شده چون فقط منافع ملی و عمومی را در آن لحاظ کرده‌ام.

سازمان

سازمان بورس برای بهبود گزارشگری مالی بازار سرمایه و پول تلاش در خور توجهی به خرج داده است. آیا حرفه حسابرسی در کوشش برای ارتقای این گزارشگری مالی مشارکت داشته است؟

علوی

بازار سرمایه در همه جای جهان عامل اصلی رشد و توسعه حرفه حسابداری و حسابرسی است. در ایران نیز این‌گونه

باید دو نوع حسابدار رسمی داشته باشیم

عضو پیوسته

که حق امضای گزارش حسابرسی داشته باشد

و عضو وابسته

که صلاحیت ارائه خدمات حسابداری و

خدمات مرتبط را داشته باشد

و مدیران نهادهای حرفه‌ای بخش خصوصی جهان را به حضور پذیرفت و به آنان رهنمود و دلگرمی داد، نشان از عزم جدی نظام آنها دارد. ولی در ایران، حرفه حسابرسی را دست‌انداز و مانع کار می‌دانند. حاکمان ما چقدر با ارکان حرفه حسابداری و حسابرسی نشست داشته و برای آن وقت گذاشته‌اند؟ آیا با خبرنگار صدا و سیما بابت پوشش خبری برخی از اقدامهای جامعه ارتباط برقرار کردیم؟ آیا عنوان شد اگر از مقامهای دولتی در مراسم حاضر باشند حاضر به پوشش خبری هستیم؟ فرهنگ‌سازی ما این‌گونه عمل می‌کند. این فقط نمونه است و آن را به بقیه دست‌اندرکاران مربوط تعمیم دهید. در صورتی که حسابداری و حسابرسی از صفات خداوند متعال است و آموزه‌های دینی ما مملو از توصیه به نظارت، حسابرسی و حسابرسی داخلی است.

حرفه حسابرسی بدون حامی، در خط مقدم مبارزه با فساد در کشور است. حیات و فروغ حرفه حسابرسی تاکنون مدیون مبارزه حسابرسان درستکار با فساد بوده است. اصل رازداری در حسابرسی مانع بیان و رسانه‌ای شدن یافته‌های آنان از سوی خودشان است و حسابرسان در رعایت اصول و ضوابط حرفه‌ای خود بدون هیاهو کار می‌کنند، کمتر حرف می‌زنند و بیشتر کار می‌کنند و این به معنی خنثی بودن حرفه حسابرسی نیست. جامعه عضو پیوسته **فدراسیون بین‌المللی حسابداران (IFAC)** است و طبق توافق انجام‌شده فی مابین، تدوین آیین رفتار حرفه‌ای متناسب شرایط روز کشور در راستای شفافیت و انضباط مالی، با همکاری دو طرف در دست اقدام است.

سازش

از شرکت شما در این گفتگو سپاسگزارم و امیدواریم شما سنت گذشته دبیران کل جامعه را شکسته و فرصت بدهید که گفتگوهای بیشتری با شما داشته باشیم.

علوی

از صبر و حوصله جنابعالی که به مطالب اینجانب گوش دادید، متشکرم و بنده موظف هستم تجربه‌هایم را که با هزینه جامعه اندوخته‌ام، در اختیار مخاطبان قرار دهم ولی همان طور که گفتم بیشتر راغب به اقدام و عمل هستم.

نظارتها هم برقرار باشد، آن وقت حسابرسی صورتهای مالی با اجرای استانداردهای حرفه‌ای مربوط نتیجه می‌دهد.

اقتصاد کشور ما یک اقتصاد خاص است؛ اقتصاد آزاد نیست و مسائلی مانند دور زدن تحریمهای ظالمانه، رکود شدید سالهای اخیر، و ذات نظارت‌گریزی همه ما را هم با آن جمع کنید؛ نتیجه چه می‌شود؟ حسابرس ما در این محیط چقدر می‌تواند با فساد مبارزه کند و عامل شفافیت باشد. حسابرس مگر عصای حضرت موسی دارد که هر جا لازم شد با آن معجزه کند. چقدر ما شفافیت در کشور داریم؟ در سطح سیاسی، هزینه‌های انتخابات ریاست جمهوری، نمایندگان مجلس و اعضای شورای شهر چقدر شفاف است؟ در سطح اقتصادی، انتخاب مدیران و درآمدهایشان، فعالیت خصولتی‌ها و فعالیت اقتصادی نهادهای نظامی، انتظامی و آستانهای مقدس و خیریه چقدر شفاف هستند؟ در سطح خانوادگی، درآمد آقایان چقدر برای همسرانشان شفاف است؟

در سطح دیگر مدعیان برای مثال، مگر سازمان مردم‌نهاد شفافیت در مرکز اطلاع‌رسانی اینترنتی خود، داراییها و درآمدهایشان را شفاف اعلام کرده‌اند که دنبال شفاف‌سازی برای دیگران هستند؟

منظورم از بیان این موارد این است که باید هر کسی از خود شروع کند؛ نسخه نوشتن برای دیگران و فقط حرف زدن نتیجه ندارد. اگر همه مدیران و مسئولان کشور به این اعتقاد رسیدند که تمامی امور باید شفاف باشد و اتاقتها باید شیشه‌ای باشد، آن وقت حسابرسی صورتهای مالی نیز جواب می‌دهد. با این حال، جامعه حسابداران رسمی ایران با شدت و قدرت به وظایف ذاتی نظارتی خودش پایبند است؛ به طوری که در سال ۱۳۹۴ هزینه نظارت‌هایش نزدیک به مبلغ ۴ میلیارد تومان شده و تعداد ۶۲ فقره پرونده انضباطی علیه اعضای متخلف خود در هیئت‌های انتظامی تشکیل داده است. ولی فاصله انتظارها هنوز زیاد است چون شفافیت فراگیر و مطالبه ملی نشده است.

در سال ۲۰۱۴ در حاشیه نشست سالانه شورای عالی آیفک، دیداری هم با پاپ فرانسیس داشتیم. همین‌که ایشان برای حرفه حسابداری و حسابرسی ارزش قائل شد